

4 Elementer i planlægningsprojektet

I det følgende beskrives de enkelte elementer i planlægningsprojektet.

4.1 Deltagerdreven projekt planlægning

Det er et selvstændigt formål at involvere alle relevante lokale interessenter (lodsejere, borgere, interessegrupper og offentlige myndigheder) så meget som muligt i udformningen af et naturprojekt i Karstoft Ådalen gennem en åben og nærdemokratisk proces.

Der afholdes i begyndelsen af projektperioden en serie af tre workshops i lokalområdet, hvor alle interessenter inviteres til at deltage i udformningen af naturprojektet og med det afsæt også i igangsætning af andre lokale udviklingsinitiativer.

På første workshop præsenteres og diskuteres forslag til naturprojektet og planlægningsprocessen. Endvidere diskuteres undersøgelsesområdets eksisterende situation (f.eks. eksisterende naturtilstand, adgang til naturen, nuværende arealanvendelse etc.) og relevante problemstillinger (f.eks. begyndende tilgroning i ådalen). På den første workshop nedsættes ligeledes nogle arbejdsgrupper, der hver især kan arbejde videre med konkrete temaer såsom:

- vandløbsrestaurering
- vådområdeprojekt/hævning af vandstanden,
- fremtidig naturpleje af åens omgivelser/dannelse af græsningslaug
- forbedret adgang til naturen
- afledte aktiviteter (erhvervsudvikling, turisme mv.)
- øvrige emner, som workshopdeltagerne mener, bør afklares nærmere.

Inden anden workshop indsamles arbejdsgruppernes indspil, som sammenskrives til et oplæg, der præsenteres og diskuteres på den anden workshop.

Mellem anden og tredje workshop arbejder projektstyregruppen videre med projektudkastet. Arbejdsgrupperne deltager efter behov i den videre bearbejdelse af projektudkastet, og det endelige forslag præsenteres og drøftes på den tredje workshop, hvor der forhåbentlig kan opnås lokal konsensus omkring elementerne i projektplanen.

Gennem denne proces sikres, som nævnt, aktiv borgerinddragelse og kollektiv ejerskab til hele projektplanen. Det endelige resultat af planlægningsprocessen – projektplanen – indeholder de forskellige elementer i naturprojektet, men også en række afledte aktiviteter til fremme af lokal udvikling i bredere forstand.

4.2 Registrering af eksisterende naturværdier i undersøgelsesområdet

For at undgå at eksisterende naturværdier i området ødelægges som følge af projektet, er det essentielt, at der er kendskab til de nuværende naturværdier på et mere detaljeret niveau end det umiddelbart er tilfældet, så der kan tages hensyn til de eksisterende natur-, kultur-, og landskabsværdier ved udformningen af projektet.

Planter, padder, krybdyr, ynglefugle, pattedyr, insekter

Der gennemføres en systematisk undersøgelse af naturforholdene i ådalen inden for Projektgrænsen. Undersøgelsen omfatter en registrering af planter, padder, krybdyr, ynglefugle, pattedyr, insekter mv.

Ved undersøgelsen registreres de plante- og dyrearter, som på henholdsvis den danske gulliste, rødliste, er fredede, og som er ualmindelige eller sjældne på landsplan.

Desuden registreres de arter, som er omfattet af EF-habitatdirektivet. Endvidere registreres tilstanden af de beskyttede naturtyper efter Naturbeskyttelsesloven (med baggrund i den eksisterende § 3 udpegning) og Natura 2000, herunder særlige vegetationssamfund og karakteristiske eller dominerende arter.

Undersøgelsen afrapporteres i et kort notat med fokus på de ovennævnte arter og naturtyper med tilhørende kortbilag.

Fisk

Karstoft Å-systemet rummer en række hjemmehørende fiskearter, hvor flere arter er rød- eller gullistede:

Ål (*Anguilla anguilla*): Bestanden af den europæiske ål er stærkt nedadgående og karakteriseres internationalt som værende på randen af et kollaps. I 2009 præsenteres en dansk forvaltningsplan for ålen.

Laks (*Salmo salar*): Rødlisteart og EF-habitatart. Skjern Å-laksen er en af de ældste overlevende laksestammer i Europa. Det formodes at Skjern Å-laksens overlevelse blev sikret på en svært tilgængelig, 1,5 km lang strækning nederst på Karstoft Å.

Stalling (*Thymallus thymallus*): Rødlistet, karakteriseret som sjælden.

Finnestribet Ferskvandsulk (*Cottus poecilopus*): Rødlistet, karakteriseret som sjælden.

Ørred/Havørred (*Salmo trutta*): Genetisk oprindelige bestande. Rødlistet, karakteriseret som sjælden.

Bæklampret (*Lampetra planeri*): Gullistet EF-habitatart. Opmærksomhedskrævende.

Derudover er følgende arter registreret i Karstoft Å m. tilløb: Strømskalle, skalle, grundling, trepigget hundestejle.

Forud for naturprojektet undersøges fiskebestanden m.h.t. artssammensætning og bestandsstørrelser. Dette gøres ved elfiskeri efter udtyndingsmetoden på fem stationer, tre i Karstoft Å og én i hhv. Risbjerg Bæk og Harpes Bæk. Projektets betydning for fiskebestandene i vandløbene, vurderes gennem en opfølgende effektundersøgelse 1-2 år efter projektets færdiggørelse.

4.3 Teknisk skitseprojekt

Efter udarbejdelse af projektplanen skal der udarbejdes et teknisk skitseprojekt for selve naturprojektet, der beskriver og sandsynliggør, at projektet teknisk kan gennemføres, og som bl.a. afklarer, hvilke arealer, der påvirkes.

Det endelige indhold af det tekniske skitseprojekt afhænger naturligvis af resultaterne af den deltager drevne planlægningsprojekt, og af resultaterne af registreringen af naturværdier.

Det samme er tilfældet for den endelige afgrænsning af undersøgelsesområdet.

Det tekniske skitseprojekt vil have samme niveau som de tekniske forundersøgelser, der er udarbejdet i forbindelse med gennemførelse af vådområdeprojekter under Vandmiljøplan II.

Skitseprojektet vil således indeholde en beskrivelse af områdets udviklingshistorie, samt en områdebeskrivelse, primært baseret på eksisterende data.

Hydrometriske data indhentes hos Miljøcenter Ringkøbing, og der gennemføres en beskrivelse af de eksisterende afvandingsforhold og arealanvendelsen i området.

Der rettes henvendelse til relevante ledningsejere for oplysninger om ledninger i området, ligesom andre tekniske anlæg, der vil kunne berøres af projektet, beskrives.

Der gennemføres søgning i Orbicons drænarkiv i relation til gennemførte drænprojekter i området.

Der rettes henvendelse til nationale som lokale museer vedrørende kendskab til kulturhistoriske og arkæologiske fund og elementer i projektområdet.

Ud fra eksisterende kilder opstilles viden om jordbunden, ligesom der opstilles vand- og næringsstofbalance for området.

På baggrund af de gennemførte registreringer udarbejdes der i samarbejde med kommunen og de øvrige lokale interessenter forslag til genopretningstiltag i området.

Naturgenopretningen kan gennemføres ved ændret vedligeholdelse og/eller en genslyngning af vandløbet, begge suppleret med afskæring af dræn- og afvandingsgrøfter. De aftalte tiltag projekteres på skitseprojektniveau, og konsekvenserne af projektet beskrives.

Konsekvensbeskrivelsen omfatter de fremtidige vandstande i vandløbet, den fremtidige afvandingstilstand og den fremtidige mulige arealanvendelse.

Områdets fremtidige biologiske forhold beskrives, ligesom næringsstoffjernelsen og reduktionen i okkerudvaskningen ved projektgennemførelsen vurderes.

Herudover beskrives eventuelle konfliktområder, herunder om arealer uden for projektområdet vil blive påvirket, og om tekniske anlæg og/eller kulturhistoriske fund vil blive berørt af projektet.

Det tekniske skitseprojekt vil indeholde verbale beskrivelser, samt nødvendigt tegnings- og bilagsmateriale til dokumentation af projektforslaget.

Forundersøgelsen vil således have et omfang, der vil være tilstrækkeligt grundlag for udarbejdelse af ansøgning om tilladelse i henhold til gældende lov, ligesom der opstilles en overordnet relativ tidsplan og et realistisk økonomisk overslag over anlægsomkostningerne fordelt på relevante enkeltposter.

4.4 Ejendomsmæssig forundersøgelse

Når det tekniske skitseprojekt foreligger, skal de berørte lodsejeres indstilling til projektet klarlægges.

Projektet skal gennemføres i frivillig dialog med lodsejerne, og indgangsvinklen til dette er gennemførelse af en såkaldt ejendomsmæssig forundersøgelse, med interviews af samtlige lodsejere.

Gennemførelse af ejendomsmæssige forundersøgelser som en integreret del af projektplanlægningen har været normal praksis i forbindelse med næsten alle større danske naturprojekter gennem de seneste 15 – 20 år.

I forbindelse med forundersøgelsen beskrives den lokale ejendoms- og landbrugsstruktur (f.eks. ejerforhold, forpagtningsforhold, bedriftsstruktur).

Derudover drøftes det tekniske skitseprojekt med lodsejerne enkeltvis og deres interesse for at indgå aftaler om projektets gennemførelse på deres arealer registreres.

Der opnås således et foreløbigt overblik over hvilke lodsejere, der ønsker:

- at sælge projektarealer
- at beholde projektarealer mod erstatning
- erstatningsjord
- ikke at medvirke

I forbindelse med den ejendomsmæssige forundersøgelse udarbejdes et ejendomskort samt et kortbilag, der viser lodsejernes interesse for deltagelse i projektet. Det forventes, at der vil deltage ejerne af omkring 40 ejendomme i den ejendomsmæssige forundersøgelse.

Et yderligere resultat af den ejendomsmæssige forundersøgelse vil være en vurdering af, hvilke instrumenter, der vil være behov for til realiseringen af projektet. Hvis forundersøgelsen viser, at der er ønsker blandt lodsejerne om at modtage erstatningsarealer, vil det være nødvendigt at gennemføre en jordfordeling i forbindelse med den efterfølgende projektgennemførelse.

4.5 Projekthjemmeside

For at fremme informationen til og mellem interessenterne i løbet af planlægningsprojektets gennemførelse etableres en projekthjemmeside under Ikast-Brande Kommune, hvor al information om projektet løbende publiceres.

Etablering samt drift af hjemmesiden og de deraf følgende omkostninger afholdes af IBK.

Hjemmesiden med tilhørende diskussionsforum ("blog") vil være et værdifuldt supplement til arbejdet på den planlagte workshops og i de arbejdsgrupper, der nedsættes. Borgerne får således lettere adgang til at fremføre deres synspunkter og input til planlægningsprojektet, og kan løbende følge med i planlægningsprocessen.

4.6 Afsluttende borgermøde

Efter gennemførelse af de tre workshops, registrering af naturværdier, udarbejdelse af teknisk skitseprojekt og gennemførelse af ejendomsmæssig forundersøgelse afholdes et afsluttende borgermøde, hvor resultaterne af planlægningsprojektet fremlægges med henblik på snarlig igangsættelse af projektets gennemførelse.